P9_TA(2019)0031

Vnější ovlivňování voleb a dezinformace ve vnitrostátních a evropských demokratických procesech

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. října 2019 o vnějším ovlivňování voleb a dezinformacích ve vnitrostátních a evropských demokratických procesech (2019/2810(RSP))

(2021/C 202/06)

Evropský parlament,

— s ohledem na Smlouvu o Evropské unie (SEU), Smlouvu o fungování Evropské unie (SFEU), Listinu základních práv Evropské unie, zejména její články 7, 8, 11, 12, 39, 40, 47 a 52, Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP), zejména její články 8, 9, 10, 11, 13, 16 a 17, a Dodatkový protokol k této Úmluvě, zejména jeho článek 3,

— s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech ze dne 16. prosince 1966, zejména na články 2, 17, 19, 20 a 25 tohoto paktu,

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 26. dubna 2018 s názvem „Boj proti dezinformacím na internetu: evropský přístup“ (COM(2018)0236),

— s ohledem na akční plán proti dezinformacím ze dne 5. prosince 2018 (JOIN(2018)0036), který společně vydaly Komise a místopředsedkyně, vysoká představitelka, a na společnou zprávu Komise a místopředsedkyně, vysoké představitelky o provádění akčního plánu proti dezinformacím ze dne 14. června 2019 (JOIN(2019)0012),

— s ohledem na závěry ze zasedání Evropské rady ze dne 18. října 2018,

— s ohledem na studii o využití automatizovaných prostředků při potírání dezinformací, kterou vydalo generální ředitelství Evropského parlamentu pro parlamentní výzkumné služby dne 15. března 2019 ([1]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 12. března 2019 o bezpečnostních hrozbách souvisejících se zvyšující se technologickou přítomností Číny v EU a o případných opatřeních na úrovni EU za účelem jejich omezení ([2]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 23. listopadu 2016 o strategické komunikaci EU s cílem bojovat proti propagandě, kterou proti ní vedou třetí strany ([3]),

— s ohledem na své doporučení ze dne 13. března 2019 adresované Radě a místopředsedkyni Komise, vysoké představitelce Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a týkající se hodnocení následných kroků ESVČ dva roky po zprávě EP o strategické komunikaci EU s cílem bojovat proti propagandě, kterou proti ní vedou třetí strany ([4]),

— s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích) ([5]) a na reformu probíhající v této oblasti,

— s ohledem na své usnesení ze dne 25. října 2018 o využívání údajů uživatelů Facebooku společností Cambridge Analytica a jeho dopadu na ochranu údajů ([6]),

([1]) Generální ředitelství pro parlamentní výzkumné služby, oddělení vědeckých prognóz, 15. března 2019
([2]) Přijaté texty, P8_TA(2019)0156.
([3]) Úř. věst. C 224, 27.6.2018, s. 58.
([4]) Přijaté texty, P8_TA(2019)0187.
([5]) Úř. věst. L 201, 31.7.2002, s. 37.
([6]) Přijaté texty, P8_TA(2018)0433.

Čtvrtek 10. října 2019

— s ohledem na své usnesení ze dne 12. prosince 2018 o výroční zprávě o provádění společné bezpečnostní a obranné politiky ([7]),

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 24. července 2019 nazvané „Devatenáctá zpráva o pokroku na cestě k účinné a skutečné bezpečnostní Unii“ (COM(2019)0353),

— s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) ([8]),

— s ohledem na návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zavádí program Digitální Evropa na období 2021–2027, jejž předložila Komise dne 6. června 2018 (COM(2018)0434),

— s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že státní i nestátní subjekty ze třetích zemí se zlomyslným vměšováním pokoušejí ovlivňovat rozhodování v EU a jejích členských státech i vyvíjet tlak na hodnoty zakotvené v článku 2 SEU a že tyto pokusy jsou součástí obecnějšího trendu, který zaznamenávají demokracie na celém světě;

B. vzhledem k tomu, že vnější vměšování může nabývat celé řady různých podob, od dezinformačních kampaní v sociálních médiích, které mají utvářet veřejné mínění, přes kybernetické útoky na klíčovou infrastrukturu spojenou s volbami až po přímou i nepřímou finanční podporu politických aktérů;

C. vzhledem k tomu, že vnější ovlivňování voleb představuje závažný problém, neboť vážně ohrožuje společnost v evropských demokratických zemích a její instituce, základní práva a svobody, právní stát, bezpečnost, hospodářskou prosperitu a nakonec i svrchovanost Evropy;

D. vzhledem k tomu, že státy, které se dopouštějí vměšování zvnějšku, využívají a zneužívají mimo jiné skutečnost, že lidé a ekonomiky jsou globálně propojeny digitálními prostředky a novými technologiemi; vzhledem k tomu, že k šíření dezinformací lze snadno zneužít média, zejména sociální platformy;

E. vzhledem k tomu, že je zapotřebí zvýšit povědomí o dezinformačních kampaních vedených Ruskem, neboť tyto kampaně jsou hlavním zdrojem dezinformací v Evropě;

F. vzhledem k tomu, že do evropské veřejné diskuse se kromě ruských státních a nestátních subjektů zlovolně vměšují i subjekty z jiných třetích zemí;

G. vzhledem ke zjištěním předběžné analýzy, kterou provedla Komise v červnu 2019, podle nichž opatření zavedená na ochranu integrity evropských voleb pomohla omezit ovlivňování voleb do Evropského parlamentu v květnu 2019 vnějšími státními i nestátními subjekty;

H. vzhledem k tomu, že EU zavedla řadu úspěšných opatření s cílem zmírnit vnější ovlivňování letošních voleb do Evropského parlamentu a chránit jejich integritu, např. kodex zásad boje proti dezinformacím, systém rychlého varování a evropskou síť pro spolupráci při volbách; vzhledem k tomu, že Komise oznámila, že má v úmyslu podniknout v této věci další kroky;

I. vzhledem k tomu, že EU je do velké míry závislá na zahraničních technologiích, softwarech a infrastruktuře, což může snižovat její odolnost vůči vnějšímu ovlivňování voleb;

J. vzhledem k tomu, že rozsah zlomyslného vměšování si žádá koordinovanou evropskou reakci, při níž budou využity různé vzájemně se doplňující prvky;

K. vzhledem k tomu, že odpovědnost za potírání dezinformací a vnějšího ovlivňování voleb nenesou pouze veřejné orgány, ale také internetové společnosti a společnosti provozující sociální média, které by se proto měly do úsilí o dosažení kýženého cíle zapojit, aniž by narušily svobodu slova nebo se staly soukromými subjekty cenzury;

([7]) Přijaté texty, P8_TA(2018)0514.
([8]) Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1.

L. vzhledem k tomu, že několik vyšetřování prokázalo různé případy porušení nebo obcházení zásadních volebních předpisů, zejména platných předpisů pro transparentnost financování volebních kampaní, neboť na politické účely údajně použity finanční prostředky neziskových organizací ze zdrojů v třetích zemích, zejména z Ruska;

M. vzhledem k tomu, že všechny zjištěné případy vnějšího ovlivňování voleb vykazují určitý systematický vzorec, který se v minulých letech objevil opakovaně;

N. vzhledem k tomu, že do konce roku 2020 se má v členských státech konat více než padesát prezidentských, parlamentních, regionálních nebo komunálních voleb;

1. zdůrazňuje, že svoboda slova a projevu, ochrana soukromí a osobních údajů a pluralita sdělovacích prostředků jsou ústředním prvkem odolných demokratických společností a zajišťují nejlepší ochranu před dezinformačními kampaněmi a nepřátelskou propagandou;

2. zdůrazňuje, že navzdory komplexní povaze nepřátelského ovlivňování a šíření dezinformací ze zahraničí je ovlivňování voleb součástí obecnější strategie hybridní války a reakce na toto ovlivňování jsou proto i nadále klíčovým tématem bezpečnostní a zahraniční politiky;

3. připomíná, že vměšování do voleb jiných zemí oslabuje právo lidí ovlivňovat – ať už přímo nebo prostřednictvím zvolených zástupců – správu jejich země, jak stanoví Všeobecná deklarace lidských práv, a že toto vměšování jiných států je porušením mezinárodního práva i v případě, že nebyla nasazena vojenská síla ani ohrožena územní celistvost či politická nezávislost;

4. domnívá se, že svobodné a řádné volby jsou základním prvkem demokratického procesu, a naléhavě proto vyzývá orgány EU a členské státy, aby v této věci přijaly razantní opatření, a to i v rámci nadcházející série úvah o budoucnosti EU;

5. je hluboce znepokojen tím, že při přípravách všech hlavních parlamentních a evropských voleb se průběžně objevují důkazy vměšování, které často nese stopy vlivu ze zahraničí, je namířeno na určité menšiny a zranitelné skupiny, mimo jiné na migranty, členy komunity LGBTI, náboženské skupiny, občany romského původu, muslimy nebo lidi vnímané jako muslimové, a mnohdy z něj těží protiunijní, extremističtí a populističtí kandidáti, a v koncovém důsledku tak toto vměšování sleduje obecnější cíl, a sice oslabit touhu občanů po demokratické a rovnoprávné společnosti;

6. bere na vědomí znepokojivou tendenci globálních krajně pravicových skupin využívat na platformách sociálních médií ve velkém měřítku dezinformace; znepokojuje jej, že takové šíření dezinformací ovlivnilo odmítavé reakce vůči rovnosti žen a mužů a právům osob LGBTI;

7. uznává, že v naprosté většině členských států je zcela nebo částečně zakázáno, aby politické strany a kandidáti přijímali dary ze zahraničí; se znepokojením připomíná, že dokonce i tehdy, pokud jsou zdroje financování politické činnosti regulovány zákony, si zahraniční subjekty našly způsoby, jak tyto zákony obejít, a nabízely svým spojencům podporu prostřednictvím půjček od zahraničních bank, jako například Národní frontě v roce 2016, prostřednictvím obchodních dohod, které podle tvrzení časopisu Der Spiegel a deníku Süddeutsche Zeitung ze dne 17. května 2019 využila Svobodná strana Rakouska a podle informací na serveru Buzzfeed a v týdeníku L'Espresso ze dne 10. července 2019 i Salviniho Liga (Lega per Salvini Premier), a prostřednictvím zprostředkování finančních aktivit, jak o nich informoval britský tisk ve spojitosti s kampaní Leave.eu;

8. vyjadřuje hluboké znepokojení nad vysoce nebezpečnou povahou propagandy, zejména ruské, a vyzývá Komisi a Radu, aby zavedly účinnou a podrobně rozpracovanou strategii rychlého a spolehlivého boje proti ruským dezinformačním strategiím;

9. se znepokojením konstatuje, že od ledna 2019 se případy dezinformací šířených z ruských zdrojů, které zdokumentovala pracovní skupina East StratCom (998 případů), ve srovnání se stejným obdobím v roce 2018 více než zdvojnásobily (434 případů);

10. důrazně navíc odsuzuje stále agresivnější kroky, jimiž se státní a nestátní subjekty ze třetích zemí snaží oslabit nebo podkopat normativní základy a zásady evropských demokracií a svrchovanost všech zemí západního Balkánu, které usilují o přistoupení k EU, a zemí Východního partnerství, jakož i ovlivňovat volby a podporovat extremistická hnutí, a bere při tom na vědomí, že kybernetické útoky jsou stále rozsáhlejší;

Čtvrtek 10. října 2019

11. uznává pozitivní vliv opatření, která dobrovolně přijímají poskytovatelé služeb a provozovatelé platforem v rámci boje proti dezinformacím, včetně nových pravidel zakotvených v kodexu zásad za účelem zvýšení transparentnosti předvolebních reklam v sociálních médiích a loňských opatření Komise a členských států, a připomíná jim, že za potírání dezinformací zodpovídáme všichni společně;

12. připomíná své usnesení ze dne 25. října 2018, v němž v návaznosti na skandál se společností Cambridge Analytica vyzval Facebook, aby zavedl různá opatření, kterými by zabránil využívání této sociální platformy k ovlivňování voleb; upozorňuje, že Facebook na většinu z těchto požadavků nereagoval;

13. domnívá se, že zásahy do voleb v jednom členském státě ovlivňují EU jako celek, neboť takové vměšování může mít dopad na složení orgánů EU; domnívá se, že toto nebezpečí nelze řešit izolovanými kroky vnitrostátních orgánů, ani pouhou samoregulací soukromého sektoru, ale že vyžaduje koordinované a víceúrovňové zapojení mnoha zúčastněných stran; je toho názoru, že na úrovni EU i na úrovni mezinárodní by měl být vypracován právní rámec k boji s hybridními hrozbami, které zahrnují i kybernetické útoky a dezinformace, díky němuž by EU mohla na tyto hrozby důrazně reagovat;

14. připomíná však, že účinné potírání vnějšího vměšování a dezinformačních kampaní prostřednictvím důsledné komunikace EU s internetovými platformami a poskytovateli služeb vyžaduje razantní společnou evropskou politiku;

15. vyzývá všechny zúčastněné strany, aby vytrvaly ve svém úsilí, jehož cílem je zajistit ochranu demokratického procesu i voleb před vměšováním vnějších státních i nestátních subjektů a před zmanipulováním; poukazuje zejména na nutnost zlepšovat pomocí kultury a školní výuky mediální gramotnost a občanské vzdělání obyvatelstva již od jeho raného věku, aby občané, na něž se zaměřují dezinformační kampaně, byli schopni rozeznat neobjektivní informace; vybízí proto členské státy, aby do učebních osnov zařadily specifické hodiny mediální gramotnosti a připravily informační kampaně zaměřené na skupiny obyvatel, které jsou méně odolné vůči dezinformacím;

16. je znepokojen závislostí EU na zahraničních technologiích a hardwarech; zdůrazňuje, že EU musí usilovat o posílení vlastních schopností, neboť tak omezí možnosti zahraničních subjektů zlomyslně ovlivňovat volby;

17. opět Komisi a členské státy vyzývá, aby na základě zásad tržního hospodářství a ochrany základních práv vytvářely prostředí vstřícné k inovacím, které by evropským podnikům umožňovalo plné zužitkování jejich potenciálu a využití těchto práv jakožto konkurenční výhody;

18. žádá, aby byly poskytovány vnitrostátní a unijní finanční prostředky na posílení schopností bojovat proti komunikačním strategiím nepřátelských třetích stran a na výměnu informací a osvědčených postupů v této oblasti jak ze stávajícího víceletého finančního rámce, tak i z víceletého finančního rámce po roce 2020, a to mimo jiné prostřednictvím programů Horizont Evropa a Digitální Evropa; zdůrazňuje, že součástí těchto programů by měly být odpovídající záruky, které zajistí přísné dodržování mezinárodního práva a respektování lidských práv, zejména v případě financování třetích zemí;

19. zdůrazňuje, že v rámci řešení problému neověřených nebo jednostranných tendenčních informací, které podrývají důvěru občanů v nezávislá média, je nutné v tradičních i nových médiích i nadále podporovat odpovědnou žurnalistiku a redakční odpovědnost;

20. podtrhuje, že je mimořádně důležité podporovat veřejnoprávní sdělovací prostředky, které nejsou finančně závislé na soukromých zdrojích financování a mohou proto široké veřejnosti poskytovat kvalitní a nestranné informace a současně si zajistit a zachovat nezávislost na politických vlivech;

21. opakuje, že podporuje cennou práci Evropské nadace pro demokracii na podpoře organizací bojujících proti falešným zprávám a dezinformacím;

22. domnívá se, že EU by měla usilovat o hledání praktických řešení, která by umožnila podporu a posílení demokratických, nezávislých a různorodých sdělovacích prostředků v zemích sousedících s EU a v západobalkánských zemích, které jsou kandidáty na přistoupení k EU;

23. vyzývá k transformaci pracovní skupiny EU East StratCom ve stálou strukturu Evropské služby pro vnější činnost a ke značnému posílení rozpočtu a personálu této skupiny;

24. poukazuje na to, že vzhledem ke komplexní povaze rizik spojených s ovlivňováním voleb prostřednictvím internetu a s dezinformačními kampaněmi je k jejich odhalení a zvládnutí nutná spolupráce různých odvětví, do níž budou zapojeny příslušné orgány a zúčastněné strany;

25. vyzývá Komisi, aby zařízení používaná při volbách označila za klíčovou infrastrukturu, a zajistila tak, aby v případě porušení směrnice o bezpečnosti sítí a informačních systémů ([9]), bylo možné náležitě reagovat;

26. připomíná, že značná část tohoto zlomyslného vměšování je porušením evropských předpisů na ochranu údajů a soukromí; vyzývá vnitrostátní orgány pro ochranu údajů, aby za účelem vyšetření případů, kdy byly porušeny předpisy na ochranu údajů, využívaly všechny své pravomoci a ukládaly odrazující sankce a postihy;

27. opět vyzývá členské státy, aby za pomoci agentury Eurojust vyšetřily případy, kdy zahraniční síly údajně nezákonně používaly politický prostor na internetu;

28. vyzývá Komisi, aby i nadále sledovala dopady zahraničního vměšování v Evropě a aby dostála slibu, který slavnostně učinila její nově zvolená předsedkyně Ursula von der Leyenová, když prohlásila, že se „zaměří na hrozby vnějšího zasahování do evropských voleb“ ([10]);

29. vyzývá příštího místopředsedu Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, aby z boje proti dezinformacím učinil jeden z hlavních cílů zahraniční politiky;

30. vyzývá Komisi, aby vyhodnotila možné legislativní a jiné než legislativní kroky, které by mohly platformám sociálních médií umožnit zásahy vedoucí k systematickému označování obsahu sdíleného tzv. boty, k přezkoumávání algoritmů tak, aby byly co nejobjektivnější, a k uzavírání účtů osob podílejících se na nezákonných činnostech, jejichž cílem je narušení demokratických procesů nebo podněcování nenávistných slovních projevů, aniž by tyto zásahy sociálních médií ohrožovaly svobodu projevu;

31. vyzývá Komisi a členské státy, aby podporovaly veřejné instituce, analytická střediska, nevládní organizace a kybernetické aktivisty na místní úrovni, kteří se věnují otázkám propagandy a dezinformací, a aby zajistily financování a podporu pro veřejné osvětové kampaně určené k posílení odolnosti občanů EU vůči dezinformacím;

32. připomíná, že jakožto záruka demokracie a správy věcí veřejných hrají důležitou úlohu oznamovatelé, když zveřejňují informace ve veřejném zájmu; vyzývá orgány států, jež jsou členy Rady Evropy, aby na základě 20 zásad uvedených v doporučení CM/Rec(2014)6 zavedly a šířily politiku týkající se oznamovatelů; připomíná nedávno přijatou směrnici o ochraně oznamovatelů;

33. připomíná, že EU uvolňuje na opatření na podporu svobody sdělovacích prostředků a investigativní žurnalistiky částku ve výši 4 175 milionů EUR, a to mimo jiné na mechanismus reakce v případě porušování svobody tisku a sdělovacích prostředků a na konkrétní ochranu novinářů;

34. domnívá se, že EU může ochránit své demokratické procesy jedině tehdy, bude-li k zahraničnímu, autoritářskému vměšování přistupovat komplexně a bude-li řešit slabiny všech aspektů demokratické správy a institucí, včetně evropských politických stran;

([9]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1148 ze dne 6. července 2016 o opatřeních k zajištění vysoké společné úrovně bezpečnosti sítí a informačních systémů v Unii, (Úř. věst. L 194, 19.7.2016, s. 1).

([10]) „Unie, která si klade vyšší cíle: Moje agenda pro Evropu“, Ursula von der Leyen – Politické směry pro příští Evropskou komisi, 201–2024 (2019), https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_cs.pdf, str. 21.

Čtvrtek 10. října 2019

35. vyzývá Komisi a členské státy, aby vedly se zúčastněnými stranami a mezinárodními partnery rozhovory za účelem posílení kroků v rámci boje proti hybridním hrozbám, a to rozhovory i na mezinárodních fórech;

36. zdůrazňuje, že důležitým nástrojem je aliance NATO a její střediska excelence, díky nimž může Evropa posílit své transatlantické vazby a díky nimž lze zvýšit odolnost Evropy a Severní Ameriky vůči dezinformacím;

37. vyzývá Komisi, aby se zabývala otázkou financování evropských politických stran a nadací ze zahraničních zdrojů, aniž by bránila vzniku evropského veřejného prostoru přesahujícího hranice Evropské unie, a aby začala s členskými státy jednat o řešení těchto otázek v souvislosti s jejich domácími politickými stranami a nadacemi;

38. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Komisi, Radě a vládám a parlamentům členských států.